

10 år med MONA

– hvordan er det, og hvad skal det blive til?

Kjeld Bagger Laursen,
Institut for Naturfagernes
Didaktik, Københavns
Universitet

Sebastian Horst,
Institut for Naturfagernes
Didaktik, Københavns
Universitet

Det første nummer af MONA kom i september 2005. Og MONA lever fortsat i bedste velgående. Da vi fornylig fejrede jubilæet gav det selvfølgelig anledning til ikke bare lidt fest og nogle skåltaler, men også naturligt nok til nogle overvejelser om hvordan det ser ud for MONA fremover. I denne korte analyse vil vi gerne benytte jubilæet til at fortælle vores læsere om dette.

Først lidt statistik om os. Det økonomiske grundlag for MONAs start var en pæn bevilling fra Undervisningsministeriet som gjorde det muligt at køre bladet på lutter friabonnementer. Det gav os naturligvis et stærkt udgangspunkt for at gøre bladet kendt i næsten alle uddannelsesmiljøerne, og oplaget var da også ret stort, ca. 5000 eksemplarer. Da den startbevilling udløb, blev der udviklet et system med en blandet finansiering: de naturvidenskabelige universitetsfakulteter tegnede sig for en slags sponsorater, og kombineret med de almindelige abonnementer som alle har kunnet tegne, har det kørt sådan lige siden. Vi har nu et oplag på godt og vel tusind, og det ser ud til at være nogenlunde stabilt, om end svagt faldende.

Som det nok ikke er overraskende for nogen, koncentrerer vi os om matematik og naturfagene. Men hvad der måske gør os mere særlige, er at vi beskæftiger os med hele uddannelsessystemet, lige fra vuggestue til ph.d. – og naturligvis alt det imellem. Det mener vi at kunne gøre rimelig godt, fordi det 'kun' drejer sig om en forholdsvis veldefineret og relativt fokuseret fagkreds og tilmed én som hvad angår *fagene* har et vist fælles metodegrundlag. At det ser mere broget ud hvad angår metodegrundlaget for *undervisning* i disse fag (tænk bare på hvilke professioner vi bl.a. tæller i vores læserskare: Pædagoger, folkeskolelærere, gymnasielærere, udviklere, forskere, didaktikere, uddannelsesdesignere og -ledere, for at nævne nogle) er straks en antydning af hvilke udfordringer et *didaktisk* tidsskrift for matematik og naturfagene har. MONA prøver at dække så bredt vi kan, men det er oplagt at for mange undervisere med en ret stram interesseramme kan det enkelte nummer af MONA forekomme lidt tyndt.

I løbet af de ti år har bladet fundet en form som vi – trods de bekymringer om hvor godt vi rammer vores potentielle læserskare, vi lige har nævnt – ikke har planer om at lave drastisk om på. Men der kommer naturligvis hele tiden meldinger om nye muligheder for bladets form og indhold – senest ved jubilæumsfesten – og dem kommer vi tilbage til.

Hvad indeholder MONA?

Vi er udkommet med i alt 42 numre, hvoraf ét var et særnummer i 2009, "Læreruddannelsens naturfagsundervisning i udvikling – erfaringer fra CAND-udviklingsprojekter" som opsummerede hvad der var kommet ud af en række projekter under Center for Anvendt Naturfagsdidaktik. I alt har vi bragt 169 artikler, ca. 160 kommentarer og ca. 40 anmeldelser af litteratur, heraf nogle enkelte af elektroniske undervisningssystemer. I perioden 2009-15 har ca. 250 forfattere bidraget og de flittigste har gjort det seks gange. Efter at vi fik vores online-udgave på tidsskrift.dk har vi kunnet følge med i antallet af down-loadninger og kan se at de mest populære numre er blevet downloadet 220 gange.

Hvad indhold angår så har vi i Tabel 1 lavet en ret grov optælling af hvad de 10 års artikler har drejet sig om.

Fagområde	Antal artikler
Matematik	58
Naturfagene (dvs. mere end ét naturfag eller som samlet fag/'science')	31
Fysik	14
Kemi	4
Biologi	7
Geografi	4
Natur/ teknik	11
Did./pæd. generelt (dvs. ingen specifik reference til bestemte fag, herunder også en række artikler om fx it)	47

Tabel 1. Fordeling af MONA-artikler på fagområder.

Det overrasker vist ingen at matematik får mest opmærksomhed i MONA: dels er faget jo et af de allerstørste fag i skoleverdenen, dels er matematikdidaktik den ældste fagdidaktik inden for vores fagområde.

Hvis vi laver optællingen på den anden led, nemlig med inddeling efter uddannelsesniveaut, har der været den fordeling der fremgår af Tabel 2.

Uddannelsesniveau	Antal artikler
Førskole	4
Folkeskole	78
Gymnasium	58
Universitet	29
Læreruddannelse	21
Efter/videreudd.	10

Tabel 2. Fordeling af MONA-artikler på uddannelseniveauer. Kolonnen 'Antal artikler' summer til flere end de 169 artikler da flere artikler omhandler flere niveauer.

Som allerede indrømmet, så er vi en blandet landhandel. Men der er dog visse ting vi i redaktionen særlig godt kan lide. Vi ønsker altid at holde forbindelsen til undervisningspraksis i hævd så godt vi kan. Eller rettere sagt: vi skal arbejde på at dyrke forbindelserne mellem praksis og teori så godt vi kan. Så vi bliver glade hver gang vi får en chance for at bringe en artikel der rapporterer om udviklingsprojekter som er rimelig godt relateret til didaktisk teori, og som diskuterer holdbarheden af disse relationer. Vi bliver også glade når artikler der formidler forskningsarbejde, også har et tydeligt blik på implikationer for undervisningspraksis. Endelig hilser vi artikler velkomne der introducerer til et didaktisk problemfelt – især fordi vi oplever at mange læsere, også på læreruddannelser, finder dem anvendelige.

Fremtidens MONA

Og hvordan kommer fremtidens MONA så til at se ud? Her er der to aspekter at forholde sig til, udgivelsesformen og indholdspolitikkerne. Hvad det første angår så drejer det overordnet set om udgivelse på papir eller online. Vi gør allerede begge dele, så spørgsmålet er om vi skal lave om på det. Der er to hovedpointer at tage hensyn til her: økonomien og synligheden. Der er ingen tvivl om at onlineudgivelse er en del

billigere end udsendelse på papir. Trykkeudgifterne forsvinder (men til gengæld gør lay-out udgifterne ikke) og portoer er også en stor post på udgiftssiden. Til gengæld er vi jo alle blevet forvænte med internettets gratis adgang. Og mange af deltagerne i vores nylige læserundersøgelse svarer da også at de forventer gratis adgang til MONA hvis vi bliver et rent online-tidsskrift (det skal dog tilføjes at ca. lige så mange regner med at skulle betale for adgangen).

Men vi er bekymrede over om en ren online-udgivelse vil betyde tab af synlighed. Hvad er fx effekten på kendskabet til MONA hvis vi forsvinder fra lærerværelsernes tidsskriftreoler? Vi spurgte i læserundersøgelsen og fik et temmelig tydeligt svar: halvdelen af respondenterne mener at de vil læse mindre i MONA hvis det bliver rent online. Det er klart at denne mindre synlighed kan imødegås ved en aktiv meddelelse der i mail- eller sms-form gør læserne opmærksom på at et nyt nummer med det-og-det indhold netop er udkommet. Vi fik i øvrigt også meldinger om nogle af fordelene ved online-udgaven: søgbarheden, eksempelvis; og den lettere adgang til at lave pæne kopier af artiklerne. Men skal vi fastholde den trykte udgave fremover, skal vi i hvert fald ikke have færre abonnenter. Så, kære læser, du er meget velkommen til at opfordre din kollega til at tegne abonnement!

Der er gode og konstruktive impulser fra læserundersøgelsen. Og endnu flere – og generelt også mere konkrete – er kommet fra den debat vi holdt i forbindelse med 10års jubilæet. Det handler bl.a. om at være mere opsøgende og igangsættende i forhold til hvad der bliver skrevet om. Og det handler også om at overveje nye tekst kategorier. De mange forslag bliver drøftet i redaktionskomitéen netop i disse dage. Resultaterne heraf vil følge i de kommende numre af MONA Vi vil gøre hvad vi kan for at holde MONA frisk og interessant, samtidig med at vi udnytter de 10 års erfaringer. Og skulle du, kære læser, have forslag, er du altid velkommen til at skrive til redaktionen på mona@ind.ku.dk.